

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Wstępna ocena ryzyka oddziaływania Projektu Banku Światowego P147460 „Ochrona przeciwpowodziowa w dorzeczu Odry i Wisły” na przyrodnicze obszary chronione

wrzesień 2016 r.

Redakcja: Paweł Pawlaczyk. Współpraca: Łukasz Ławicki, Krzysztof Świerkosz, Roman Żurek

Niniejsza ocena dotyczy założeń przedsięwzięcia Banku Światowego P147460 „Odra-Vistula Flood Management project”, przedstawionych w opisie przedsięwzięcia z sierpnia 2015 r. Opis ten był podstawą do podjęcia przez Bank Światowy (International Bank for Reconstruction and Development) wstępnej decyzji o wsparciu przedsięwzięcia przez udzielenie na nie kredytu w wysokości 469 mln USD.

W dokumentacji przedsięwzięcia opublikowanej na [stronach internetowych Banku Światowego](#) znajduje się także dokument „*Poland - Odra-Vistula Flood Management Project : environmental and social management framework*”. Dokument ten opisuje środowiskowe procedury prawne mające zastosowanie do komponentów projektu, jak również zestawia podstawowe informacje o środowisku w miejscach realizacji komponentów projektu. W szczególności, wylicza obszary chronione (w tym obszary Natura 2000) w których, lub w pobliżu których miałyby być realizowane inwestycje. Nie analizuje jednak przedmiotów ani celów ochrony tych obszarów i w żaden sposób nie odnosi się do możliwego oddziaływania inwestycji wchodzących w skład przedsięwzięcia na obszary chronione z punktu widzenia celów ich ochrony. Dokument ten przedstawia syntetyczną analizę rozwiązań alternatywnych wobec poszczególnych komponentów projektu, zawiera także ogólne ramy działań łagodzących oddziaływania środowiskowe, ale bez informacji o planowanych szczegółach wdrożenia tych działań w stosunku do poszczególnych komponentów przedsięwzięcia.

Budżet całego projektu ma wynosić 1317,18 mln USD. Zgodnie z tym opisem, projekt zakłada w szczególności:

1. W obszarze funkcjonalnym Dolnej i Środkowej Odry:

- Budowę wałów przeciwpowodziowych w rejonie Radziszewa, Daleszewa, Chlewic, Porzecza, Słubic, Kosarzyna, Chlebowa, Łomów, Wężysk, Nowej Soli;
- „przebudowę” odcinków dopływów Odry – Czarny Kanał i Racza Struga k. Słubic, Czarna Struga k. Nowej Soli;
- „Ochronę przeciwpowodziową” Ognicy (bez szczegółów, jakimi metodami, w tym także ułatwienie odprowadzania wody z terenów rolniczych);
- Modernizację wałów Osinów-Lubnica, w celu zapobieżenia tworzeniu się wiosennych rozlewisk;
- Modernizację wałów i pompowni na tzw. Polderze Marwickim,
- Odbudowę infrastruktury hydrotechnicznej i odmulenie kanałów na Międzyodrze, przywrócenie koszenia niektórych łąk i udostępnienie turystyczne Międzyodrze (pod nazwą „Przywrócenie walorów przyrodniczych Doliny Dolnej Odry poprzez poprawę zdolności retencyjnych i przeciwpowodziowych Międzyodrze”);
- Modernizacja i odbudowa zabudowy regulacyjnej na Odrze, od Malczyc aż po Szczecin (ostrogi, tamy podłużne, umocnienia brzegów), w celu koncentracji koryta, wyrównania przepływów wody i doprowadzenia Odry do III klasy drogi wodnej. Zakłada się także odmulanie (pogłębianie) koryta oraz lokalne „korekty” jego trasy (łuków i szerokości drogi wodnej). Ma to także umożliwić lodołamanie w celu ochrony przed powodzią zatorowymi.
- Pogłębienie odpływu do jez. Dąbie (w celu ułatwienia odpływu lodów) oraz przekopu Klucz-Ustowo;
- Przebudowę 2 zbyt niskich mostów (w Szczecinie, Kostrzynie i Krośnie Odrzańskim).

2. W obszarze funkcjonalnym Kotliny Kłodzkiej:

- Budowa suchych zbiorników przeciwpowodziowych: Boboszów (na Nysie Kłodzkiej), Roztoki Bystrzyckie (na Goworówce), Szalejów Górny (na Bystrzycy Dusznickiej), Krosnowice (na Dunie);
- Przebudowę i odbudowę umocnień brzegowych oraz modyfikację koryta na Nysie Kłodzkiej na odcinku ok 70 km - do Boboszowa do Barda;
- Przebudowę i odbudowę umocnień brzegowych oraz modyfikację koryta na: Ścinawce, Białej Łądeckiej i jej dopływie Morawce, Bystrzycy Dusznickiej i jej dopływie Kamiennym Potoku;

3. W obszarze funkcjonalnym Górnej Wisły

- Modyfikację wałów Wisły w rejonie Krakowa;
- Regulację („stabilizację koryta” Serafy i Malinówki i budowę na nich zbiorników retencyjnych (suchych?);
- Budowę suchego zbiornika Bieżanów;
- Budowę nowych i modernizację istniejących wałów oraz pompowni w rejonie Sandomierza i Tarnobrzega;
- Blankietowo ujętą, bez podania szczegółów, „aktywną i pasywną ochronę przeciwpowodziową” w zlewniach Raby, Dunajca, Wiśłoki i Sanu, z „budową suchych polderów i innych struktur”.

Na stronie internetowej projektu: www.odrapcu.pl opublikowano tzw. „plany zarządzania środowiskiem” dla kilku wybranych elementów projektu, dla których procedury środowiskowe zostały już przeprowadzone lub są zaawansowane: wał Chlewice-Porzecze, wały i przekształcenia cieków w Słubicach, ochrona przeciwpowodziowa Tarnobrzega i Sandomierza, suche zbiorniki Boboszów i Roztoki Bystrzyckie.

Można spodziewać się następujących oddziaływań na przyrodę obszarów chronionych:

W obszarach chronionych nad dolną Odrą (obszary Natura 2000 Dolna Odra PLH320037 i Dolina Dolnej Odry PLB320003, Park Krajobrazowy Dolnej Odry, dolina Odry w Cedyńskim Parku Krajobrazowym oraz w Parku Krajobrazowym Ujście Warty):

- Koncentracja nurtu Odry i jego pogłębienie, co jest zakładanym celem projektu, zmniejszy częstotliwość wylewów, co pogorszy warunki funkcjonowania zależnych od zalewów siedlisk przyrodniczych: łągi wierzbowe i olszowe 91E0, łągi wiązowo-jesionowe 91F0, łąki selernicowe 6440, a także modyfikowanych okresowymi zalewami w tym odcinku doliny siedlisk ziołorośli nadrzecznych 6340 i muraw napiaskowych 6120;
- Remonty i budowy umocnień brzegowych, a także zakładana koncentracja nurtu Odry, zagrożą całym zasobom chronionego siedliska rzeki z mulistymi brzegami 3270;
- Koncentracja nurtu Odry i zakładane przez projekt zmniejszenie częstotliwości i natężenia wylewów, ograniczy tworzenie się rozlewisk będącymi kluczowymi biotopami ptaków, szczególnie w okresach migracji i zimowania, ale również w okresie lęgowym – dotyczy kilkudziesięciu chronionych w tym obszarze gatunków. Zmiana reżimu hydrologicznego Odry, będąca konsekwencją projektu, wywrze pośredni wpływ na niemal wszystkie gatunki ptaków będące przedmiotami ochrony w tym obszarze. W szczególności, jako jeden z celów projektu deklarowana jest właśnie likwidacja wiosennych rozlewisk wody na całym odcinku Osinów-Łubnica, czyli likwidacja kluczowych biotopów dla ptaków chronionych w obszarze Natura 2000. Tymczasem zalewowe obszary łąkowe i występujące na nich rozlewiska wody są kluczowymi siedliskami (miejsce gniazdowania, żerowisko, miejsce odpoczynku, noclegowisko) dla szeregu gatunków, będącymi przedmiotami ochrony w obszarze ptasim PLB320003, w tym m.in. łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus* (jeden z 3 najważniejszych obszarów w okresie migracji i zimowania w Polsce), gęgawy *Anser anser*, gęsi zbożowej *Anser fabalis* i gęsi białoczelnej *Anser albifrons* (jeden z 4 najważniejszych obszarów w okresie migracji i zimowania w Polsce), krakwy *Anser strepera* (drugi najważniejszy obszar w Polsce w okresie lęgowym), rożeniec *Anas acuta* (drugi najważniejszy obszar w Polsce w okresie migracji), kropiatka *Porzana porzana* (jeden z 10 najważniejszych obszarów w okresie lęgowym w Polsce), żuraw *Grus grus* (jeden z trzech najważniejszych obszarów w okresie migracji w Polsce). W ustanowionym planie zadań ochronnych dla obszaru PLB320003 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 7 maja 2014) w zagrożeniach dotyczących populacji dla ww. gatunków wymieniono m.in. zmianę reżimu hydrologicznego rzeki oraz zmniejszenie areału lub utratę siedlisk w okresie migracji i rozrodu w skutek m.in. spadku poziomu wód w obrębie obszarów łąkowych. W załączniku 4 do tego rozporządzenia wymieniono cele działań ochronnych dla ww. gatunków, w tym m.in. utrzymanie występowania okresowo zalewanych łąk nadrzecznych (w tym utrzymanie noclegowisk i żerowisk) i ograniczenie czynników mogących mieć wpływ na zmniejszenie populacji gatunków w obszarze. Planowane działania pogłębią zagrożenia i będą sprzeczne z celami ustanowionymi w planie;
- Ingerencja w brzegi Odry (likwidacja erodowanych skarp, usuwanie rumoszu drzewnego), a także usuwanie rumoszu drzewnego z kanałów Międzyodrza pogorszy siedlisko zimorodka *Alcedo atthis* (likwidacja potencjalnych miejsc gniazdowania w obrywach brzegu, pogorszenie jakości żerowisk, zależnej m. in. od obecności martwych drzew w wodzie);
- Odmulanie kanałów Międzyodrza pogorszy siedlisko bąka *Botaurus stellaris*;
- Zniszczeniu mogą ulec miejsca gniazdowania rybitwy czarnej *Chlidonias niger* na Międzyodrzu;
- Planowana budowa nowych obwałowań może spowodować bezpośrednie zniszczenie płatów chronionych siedlisk 91E0, 6120, 6150, 6410, 6430, 6440, 91F0;
- Remonty ostróg i budowa umocnień brzegowych bezpośrednio zagraża zniszczeniem całym zasobom siedliska rzeki z mulistymi brzegami 3270 i niektórym płatami siedliska ziołorośli nadrzecznych 6340;

- Tzw. „rewitalizacja” Międzyodrza i odmulanie jego kanałów mogą niszczyć siedlisk tarliskowe, biotopy i bezpośrednio osobniki kozy *Cobbitis taenia*; kielbia białopletwego *Romanogobio albipinnatus*; biotopy zimowiskowe bolenia *Aspius aspius*;
- Tzw. „rewitalizacja” Międzyodrza oznacza zniszczenie biotopów zaroślowych (biotopy m. in podrózniczka *Luscinia svecica*) na rzecz biotopów łąkowych – choć biotopy łąkowe takie są cenne dla ptaków, to w dolinie Dolnej Odry są już dość liczne po stronie niemieckiej; sumaryczne znaczenie zmian dla różnorodności biologicznej będzie więc negatywne.
- Pogłębianie na jez. Dąbie może wpłynąć na zbiorowiska bentosowe stanowiące bazę żerowa ptaków chronionych w obszarze Natura 2000; jez. Dąbie (wraz z Zalewem Szczecińskim) jest najważniejszym w Polsce (i jednym z 3 najważniejszych w Europie) miejscem żerowania w okresie migracji i zimowania dla ogorzałki *Aythya marila* (przedmiot ochrony w obszarze Dolina Dolnej Odry), podobną rangę spełnia dla dwóch innych przedmiotów ochrony – czernicy *Aythya fuligula* i głowienki *Aythya ferina*; ostatnie badania wykazały że największe zagęszczenie kluczowego pokarmu (racicznica zmienna) dla tych gatunków występuje na jez. Dąbie;
- Działania pogłębiarskie i odmulenia stwarzają ryzyko dla podawanych z Odry, zagrożonych gatunków mięczaków: *Valvata naticina* (Menke 1845) oraz *Lithoglyphus naticoides* (C. Pfeiffer 1828), *Myxas glutinosa* (O.F. Müller 1774), *Sphaerium solidum* (Normand 1844), *Pisidium pulchellum* Jenyns 1832, *Anodonta cygnea* (Linnaeus 1758), *Pseudoanodonta complanata* (Rossmässler 1835), *Unio tumidus* Philipsson 1788
- Zniszczony zostanie dziki charakter renaturalizującego się Międzyodrza, obecnie stanowiącego powiązanie między dwoma fragmentami strefy rdzeniowej (ściśle chronionej) niemieckiego Parku Narodowego Dolnej Odry;
- Koncentracja nurtu, powodując spadek częstotliwości wylewów, zmieni krajobraz zalewowych części doliny rzecznej, chroniony w parkach krajobrazowych.

W obszarach chronionych nad Środkową Odrą (obszary Natura 2000 Dolina Środkowej Odry PLB080004, Łęgi Słubickie PLH080013, Krośnieńska Dolina Odry PLH080072; Nowosolska Dolina Odry PLH080012, Kozioróg w Czernej PLH0210, Krześciński Park Krajobrazowy, dolina Odry w Parku Krajobrazowym Ujście Warty):

- Koncentracja nurtu Odry i jego pogłębienie, co jest zakładanym celem projektu, zmniejszy częstotliwość wylewów, co pogorszy warunki funkcjonowania zależnych od zalewów siedlisk przyrodniczych: łągi wierzbowe i olszowe 91E0, łągi wiązowo-jesionowe 91F0, łąki selernicowe 6440, a także modyfikowanych okresowymi zalewami w tym odcinku doliny siedlisk ziołorośli nadrzecznych 6340 i starorzeczy 3150;
- Remonty i budowy umocnień brzegowych, a także zakładana koncentracja nurtu Odry, zagrożą całym zasobom chronionego siedliska rzeki z mulistymi brzegami 3270;
- Koncentracja nurtu Odry i jego pogłębienie, co jest zakładanym celem projektu, spowoduje zniszczenie siedlisk rybitw *Chlidonias hybridus* i *Chlidonias leucopterus* oraz – poprzez ograniczenie zasięgu i częstotliwości wylewów, ograniczenie okresowych rozlewisk – pogorszy siedliska cyranki *Anas querquedula* i płaskonosy *Anas clypeata*, a także warunki w okresie migracji i zimowania dla większości gatunków ptaków wykorzystujących obszar;
- Przekształcenia koryta rzecznej, do jakich dojdzie w wyniku pogłębienia i odbudowy ostróg, mogą pogorszyć jakość siedlisk siedliska chronionych tu minogów: rzecznej *Lampetra fluviatilis* i strumieniowej *Lampetra planeri*, oraz ryb: kozy *Cobitis taenia*, różanki *Rhodeus sericeus amarus*, piskorza *Misgurnus fossilis*.
- Umocnienie brzegów ograniczy ich erozję brzegową, co pogorszy jakość siedlisk zimorodka *Alcedo atthis* (utrata potencjalnych miejsc lęgowych w erodowanych skarpach).

W obszarze łągów Odrzańskich, tj. na odcinku Brzeg Dolny – Głogów (obszary Natura 2000 Łęgi Odrzańskie PLB020008 i Łęgi Odrzańskie PLH020018):

- Koncentracja nurtu Odry i jego pogłębienie, co jest zakładanym celem projektu na całym odcinku poniżej Malczyc, zmniejszy częstotliwość wylewów, co pogorszy warunki funkcjonowania zależnych od zalewów siedlisk przyrodniczych: łągi wierzbowe i olszowe 91E0, łągi wiązowo-jesionowe 91F0, łąki selernicowe 6440, a także modyfikowanych okresowymi zalewami w tym odcinku doliny siedlisk ziołorośli nadrzecznych 6340 i starorzeczy 3150. Może wystąpić negatywny wpływ także na łąki trzęślicowe 6410;
- Istnieje ryzyko, że zakładane skoncentrowanie i pogłębienie koryta Odry może spowodować zmiany stosunków wodnych we wrażliwych na takie zmiany obszarach chroniących łąki trzęślicowe 6410, także w obszarach poza samą doliną (Zagórzyckie łąki PLH020053, Irykowy Zagon k. Gromadzynia PLH020051);
- Remonty i budowy umocnień brzegowych, a także zakładana koncentracja nurtu Odry, zagrożą całym zasobom chronionego siedliska rzeki z mulistymi brzegami 3270;
- Koncentracja nurtu Odry i zakładane przez projekt zmniejszenie częstotliwości i natężenia wylewów, ograniczy tworzenie się rozlewisk będącymi kluczowymi biotopami ptaków, szczególnie w okresach migracji i zimowania – dotyczy kilkudziesięciu chronionych w tym obszarze gatunków. Zmiana reżimu hydrologicznego Odry, będąca konsekwencją projektu, wywrze pośredni wpływ na niemal wszystkie gatunki ptaków będące przedmiotami ochrony w tym obszarze;
- Przekształcone koryto rzeki może się okazać mniej odpowiednie dla chronionych tu ryb: kielbia białopłetwego *Romanogobio albipinnatus*, różanki *Rhodeus sericeus amarus*, kozy *Cobbitis taenia*.
- Zmiany reżimu hydrologicznego będące wynikiem koncentracji i pogłębienia nurtu nałożą się na oczekiwaną erozję dna rzeki poniżej budowanego stopnia Malczyce, co dodatkowo je pogłębi, ograniczając skuteczność planowanych tam działań minimalizujących wymaganych wydaną i obowiązującą decyzją środowiskową na budowę tego stopnia – polegających na sztucznym zasilaniu Odry poniżej stopnia osadami;
- Umocnienie brzegów ograniczy ich erozję brzegową, co pogorszy jakość siedlisk zimorodka *Alcedo atthis* (utrata potencjalnych miejsc lęgowych w erodowanych skarpach).

W Kotlinie Kłodzkiej

- Unikatowe siedlisko przyrodnicze rzeki włosienicznikowej 3260 z lokalnie bardzo cenną florą, oraz olszynki przypotokowe 91E0 w obszarze Natura 2000 Biała Łądecka PLH020035 są narażone na zniszczenie lub pogorszenie stanu przez zakładane prace przekształcania koryta i budowy umocnień brzegowych na Białej Łądeckiej. Zamierzone działania mogą także negatywnie oddziaływać na siedliska ryb chronionych w tym obszarze: głowacza białopłetwego *Cottus gobio* i minoga strumieniowego *Lampetra planeri*.
- Unikatowe w Sudetach siedlisko przyrodnicze kamieńców nadrzecznych 3220, siedlisko przyrodnicze rzeki włosienicznikowej 3260 i olszynki przypotokowe 91E0 w obszarze Natura 2000 Piekielna Dolina k. Polanicy Zdroju są narażone na zniszczenie lub pogorszenie stanu przez zakładane prace przekształcania koryta i budowy umocnień brzegowych na Bystrzycy Dusznickiej. Zamierzone działania mogą także negatywnie oddziaływać na siedliska ryb chronionych w tym obszarze: głowacza białopłetwego *Cottus gobio* i minoga strumieniowego *Lampetra planeri*;
- Planowana przebudowa koryta oraz umocnień brzegowych stanowi realne zagrożenie dla rzecznych przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Przełomy Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa PLH020043 (siedlisko przyrodnicze kamieńców nadrzecznych 3220, siedlisko przyrodnicze rzeki włosienicznikowej 3260 i olszynki przypotokowe 91E0). W tym obszarze przebudowa umocnień brzegowych może także zagrażać unikatowym zbiorowiskom naskalnym na brzegach rzeki, w tym unikatowym zasobom muraw panońskich z kostrzewą bladą 6190;
- Budowa zakładanych suchych zbiorników retencyjnych może powodować lokalne oddziaływania na zasoby różnych siedlisk przyrodniczych i gatunków, prawdopodobnie

możliwe jednak do ograniczenia w procedurach oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, o ile nie będzie się próbować przesądzać lokalizacji zbiorników przed przeprowadzeniem takiej oceny. Dla zbiorników w Boboszowie i Roztokach Bystrzyckich procedury środowiskowe zostały już przeprowadzone.

W rejonie Sandomierza i Tarnobrzega

- Przewidywane do wykonania obwałowania mogą (zależnie od szczegółowego zaprojektowania) odciąć od pozytywnego wpływu okresowych zalewów płaty łągów wierzbowych, topolowych lub olszowych 91R0, łąk selernicowych 6440, starorzecza 3150, chronione w obszarze Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049. Budowa obwałowań może powodować bezpośrednio niszczenie chronionych w tym obszarze siedlisk przyrodniczych (oprócz wyżej wymienionych także ziołorośli nadrzecznych 6430, łąk świeżych 86510) lub siedlisk gatunków (modraszek *nausithous* *Maculinea nausithous*, czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*). Odtworzenie obwałowań może zniweczyć szansę kompleksowego odtworzenia doliny zalewowej i ochrony przeciwpowodziowej. Zagadnienia te są jednak możliwe do optymalizacji w procedurach oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, które w znacznej części zostały już przeprowadzone.

W zlewni Raby

- Wobec braku konkretyzacji zamierzeń inwestycyjnych i „blankietowego” charakteru projektu wobec tej zlewni, nawet wstępna ocena oddziaływania nie jest możliwa. Za potencjalnie narażone uznać trzeba wszystkie obszary chronione w zlewni zależne od wód, tym bardziej że z rozproszonych informacji w projekcie wynika, że przewidywane są także prace regulacyjne - w zakresie ingerencji w koryta rzek, oraz w zakresie opasek i innych umocnień brzegowych.
- W tej zlewni znajduje się m. in. obszar Natura 2000 Tarnawka PLH120089, chroniący w szczególności siedliska przyrodnicze: kamieńców nadrzecznych bez roślinności (3220) lub z zaroślami wierzby siwej (3240), olszynki nadrzeczne (91E0), ziołorośla nadrzeczne (6430), populacje kumaka górskiego *Bombina variegata*, a także populacje ryb: brzanki *Barbus carpathicus* i głowacza białopłetwego *Cottus gobio*. Obszar już dotychczas został silnie uszkodzony przez inwestycje i prace utrzymaniowe w korycie rzeki Tarnawka, byłby silnie narażony na zupełnie zniszczenie przez każdą kolejną inwestycję w jego granicach lub w sąsiedztwie.
- W tej zlewni znajduje się także obszar Raba z Mszanką PLH120093, chroniący w szczególności siedliska przyrodnicze: kamieńców nadrzecznych bez roślinności (3220) lub z zaroślami wierzby siwej (3240), olszynki nadrzeczne (91E0), ziołorośla nadrzeczne (6430), populacje kumaka górskiego *Bombina variegata*, a także populacje ryb: brzanki *Barbus carpathicus* i głowacza białopłetwego *Cottus gobio*. Te przedmioty ochrony mogą być potencjalnie narażone na inwestycje.

W zlewni Dunajca

- Wobec zupełnego braku konkretyzacji zamierzeń inwestycyjnych i blankietowego charakteru projektu wobec tej zlewni, nawet wstępna ocena oddziaływania nie jest możliwa. Za potencjalnie narażone uznać trzeba wszystkie obszary chronione w zlewni zależne od wód, tym bardziej że z rozproszonych informacji w projekcie wynika, że przewidywane są także prace regulacyjne - w zakresie ingerencji w koryta rzek, oraz w zakresie opasek i innych umocnień brzegowych. Są to w szczególności „rzeczne” obszary Natura 2000: Dolny Dunajec PLH120085, Biała Tarnowska PLH120090, Łososina PLH120087, Środkowy Dunajec z Dopływami PLH120088, Nawojowa PLH120035, Górny Dunajec PLH120086, Dolina Białki PLH120024, Torfowiska Orawsko-Nowotarskie PLH120016, Ostoja Popradzka PLH120019. Narażone przedmioty ochrony to: siedliska przyrodnicze: kamieńców nadrzecznych bez roślinności (3220) lub z zaroślami wrześni (3230) albo wierzby siwej (3240), olszynki nadrzeczne (91E0), ziołorośla nadrzeczne (6430), populacje kumaka górskiego *Bombina*

variegata, a także populacje ryb: brzanki *Barbus carpathicus* i głowacza białopłetwego *Cottus gobio*.

W zlewni Wisłoki

- Wobec zupełnego braku konkretyzacji zamierzeń inwestycyjnych i blankietowego charakteru projektu wobec tej zlewni, nawet wstępna ocena oddziaływania nie jest możliwa. Za potencjalnie narażone uznać trzeba wszystkie obszary chronione w zlewni zależne od wód, tym bardziej że z rozproszonych informacji w projekcie wynika, że przewidywane są także prace regulacyjne - w zakresie ingerencji w koryta rzek, oraz w zakresie opasek i innych umocnień brzegowych. Są to w szczególności „rzeczne” obszary Natura 2000: Źródlika Wisłoki PLH180057, Jasiołka PLH180011, Ostoja Magurska PLH180001, Wisłoka z Dopływami PLH180052. Narażone przedmioty ochrony to: siedliska przyrodnicze: kamieńców nadrzecznych bez roślinności (3220) lub z zaroślami wrześni (3230) albo wierzby siwej (3240), olszynki nadrzeczne (91E0), ziołorośla nadrzeczne (6430), populacje kumaka górskiego *Bombina variegata*, a także populacje ryb: brzanki *Barbus carpathicus* i głowacza białopłetwego *Cottus gobio*.

W zlewni Sanu

- Wobec zupełnego braku konkretyzacji zamierzeń inwestycyjnych i blankietowego charakteru projektu wobec tej zlewni, nawet wstępna ocena oddziaływania nie jest możliwa. Za potencjalnie narażone uznać trzeba wszystkie obszary chronione w zlewni zależne od wód, tym bardziej że z rozproszonych informacji w projekcie wynika, że przewidywane są także prace regulacyjne - w zakresie ingerencji w koryta rzek, oraz w zakresie opasek i innych umocnień brzegowych. Są to w szczególności „rzeczne” obszary Natura 2000: Dorzecze Górnego Sanu PLH180021, Rzeka San PLH180007, Dolina Dolnego Sanu PLH190020, Wisłok Środkowy z Dopływami PLH180030, Ostoja Jaślińska PLH180014, Dolna Wisłoka z Dopływami PLH180053. Narażone przedmioty ochrony to: siedliska przyrodnicze: kamieńców nadrzecznych bez roślinności (3220) lub z zaroślami wrześni (3230) albo wierzby siwej (3240), olszynki nadrzeczne (91E0), ziołorośla nadrzeczne (6430), populacje kumaka górskiego *Bombina variegata*, a także populacje ryb: brzanki *Barbus carpathicus*, głowacza białopłetwego *Cottus gobio* i specyficznego dla tego dorzecza kietbia Kesslera *Gobio kessleri*.

We wszystkich wymienionych zlewniach obszaru Górnej Wisły (Raba, Dunajec, Wisłoka, San) szczególne ryzyko stwarzałyby nie tylko inwestycje polegające na zabudowie poprzecznej (zbiorniki, progi przeciwrumowiskowe), ale także prace regulacyjne, budowle regulacyjne (w szczególności gurdy denne) i umocnienia brzegów (opaski brzegowe, narzuty kamienne, likwidacja erodowanych skarp, wyrównywanie brzegów), których oddziaływanie kumulowałoby się z dotychczasową degradacją hydromorfologiczną cieków przez takie ingerencje.

PODSUMOWANIE

W dolinie Odry projekt wywrze wpływ na cały łańcuch obszarów chronionych (w tym 8 obszarów Natura 2000 i 4 parki krajobrazowe), ciągnący się nieprzerwanie od Malczyc do Szczecina. Osiągnięcie celu projektu, czyli koncentracja i pogłębienie koryta Odry, a tym samym ograniczenie częstotliwości i zasięgu wylewów wód rzecznych, stoi w sprzeczności z integralnością tych obszarów, chroniących z założenia ekosystemy aluwialne, zależne od takich wylewów. Ograniczenie wylewów oznaczać będzie znacząco negatywny wpływ na wszystkie aluwialne siedliska przyrodnicze (w szczególności łągi wierzbowe, topolowe i olszowe 91E0, łągi wiązowo-jesionowe 91F0, laki selernicowe 6440), a zasięg tego wpływu może dotyczyć wszystkich zasobów tych siedlisk w dolinie Odry. Na całej długości środkowej i dolnej Odry działania projektu stanowią krytyczne zagrożenie dla zasobów siedliska przyrodniczego rzeki z mulistymi brzegami (3270), ponieważ charakterystyczne elementy tego siedliska – muliste brzegi rzek – będą przekształcane w wyniku zamierzonych prac. Zmiana reżimu hydrologicznego i ograniczenie częstotliwości zalewów oraz czasu utrzymywania się rozlewisk wody

na obszarach łąkowych w dolinie wpłynie niekorzystnie na szereg gatunków ptaków, będącymi przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000.

Komponent dotyczący Ziemi Kłodzkiej stwarza ryzyko negatywnego oddziaływania na dwa obszary Natura 2000, ale oddziaływanie to może być regionalnie znaczące, bo trafia w kluczowe dla regionu miejsca występowania unikatowych siedlisk przyrodniczych: rzeki włosienicznikowej 3260 z kluczową dla zachowania zróżnicowania geograficznego siedliska w regionie kontynentalnym populacją włosienicznika pędzelkowatego i kamieńców nadrzecznych 3220 o unikatowej kombinacji gatunkowej. W przełomie Nysy Kłodzkiej k. Morzyszowa stwarza także ryzyko dla bardzo rzadkich i unikatowych naskalnych muraw panońskich z kostrzewą bladą 6190. Może wystąpić zagrożenie dla lokalnych populacji głowacza białopłetwego *Cottus gobio* i minoga strumieniowego *Lampetra planeri*. Wobec braku szczegółów zamierzonych działań nie można jednak ocenić, że negatywne oddziaływanie rzeczywiście wystąpi. Największe ryzyko związane jest z enigmatycznie na razie zaplanowanymi działaniami „ochrony przeciwpowodziowej w dolinach”). Inwestycje punktowe, polegające na budowie suchych zbiorników retencyjnych, mogą wywierać oddziaływanie lokalne (zniszczenia lokalnych populacji gatunków chronionych, nadmierne regulacje koryt cieków w czaszy i poniżej zbiorników, nadmierne wycinki drzew), możliwe jednak do kontroli w procedurach środowiskowych.

Komponent sandomiersko-tarnobrzesci może potencjalnie oddziaływać na obszar Natura 2000 Tarnobrzescka Dolina Wisły, jednak ryzyko takich oddziaływań zostało już zminimalizowane w przeprowadzonych procedurach środowiskowych.

Komponent w dorzeczu Górnej Wisły, ze względu na brak konkretyzacji zamierzeń i zupełnie blankietowy charakter projektu w tym obszarze, musi być uznany za potencjalnie zagrażający co najmniej 21 obszarom Natura 2000, w tym znaczącej części zasobów siedlisk: kamieńców nadrzecznych bez roślinności (3220) lub z zaroślami wrześni (3230) bądź wierzby siwej (3240), olszynek nadrzecznych (91E0), ziołorośla nadrzecznych (6430), a także populacjom i siedliskom gatunków: kumaka górskiego *Bombina variegata*, brzanki *Barbus carpathicus*, głowacza białopłetwego *Cottus gobio* i kielbka Kesslera *Gobio kessleri* (w przypadku tego ostatniego gatunku, na ewentualne oddziaływanie narażona jest cała polska populacja). Bez skonkretyzowania szczegółów zamierzonych inwestycji nie da się ocenić, czy i w jakiej części to potencjalne zagrożenie może się rzeczywiście ziścić.

Siedliska szczególnie narażone:

Kod	Nazwa	Ryzko
3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion	*
3220	Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	**
3230	Zarośla wrześni na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (Salici-Myricarietum część – z przewagą wrześni)	**
3240	Zarośla wierzby siwej na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (Salici-Myricarietum część – z przewagą wierzby)	**
3270	Zalewane muliste brzegi rzek	***
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	*
6430	Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)	**
6440	Łąki selemicowe (Cnidion dubii)	***
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)	*
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe)*	**
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum)	**

Gatunki szczególnie narażone (r – pop. rozrodcza, c – koncentracje okresowe, w – pop. zimująca):

		Ryzyko
Castor fiber	Bóbr	*
Lutra lutra	Wydra	*
Bombina bombina	Kumak niizny	*
Bombina variegata	Kumak górski	*
Triturus cristatus	Traszka grzebieniasta	*
Aspius aspius	Boleń	*
Barbus peloponnesius	Brzanka	*
Cobitis taenia	Koza	*
Cottus gobio	Głowacz białopletwy	*
Gobio albipinnatus	Kiełb białopletwy	**
Gobio kessleri	Kiełb kesslera	**
Lampetra fluviatilis	Minóg rzeczny	*
Misgurnus fossilis	Piskorz	*
Rhodeus sericeus amarus	Różanka	*
Salmo salar	Łosoś	*
Maculinea nausithous	Modraszek nausithous	*
Unio crassus	Skójką gruboskorupowa	*
Acrocephalus arundinaceus r	Trzciniak	*
Acrocephalus paludicola r	Wodniczka	*
Acrocephalus schoenobaenus r	Rokitniczka	**
Actitis hypoleucos r	Piskliwiec	*
Alcedo atthis r	Zimorodek	**
Anas acuta c	Rożeniec	**
Anas platyrhynchos c	Krzyżówka	**
Anas platyrhynchos w	Krzyżówka	**
Anas querquedula c	Cyranka	**
Anas querquedula r	Cyranka	**
Anas strepera c	Krakwa	**

Anas strepera r	Krakwa	**
Anser albifrons c	Gęś białoczelna	**
Anser albifrons w	Gęś białoczelna	**
Anser anser c	Gęś gęgawa	**
Anser anser r	Gęś gęgawa	*
Anser anser w	Gęś gęgawa	**
Anser fabalis c	Gęś zbożowa	**
Anser fabalis w	Gęś zbożowa	**
Aythya ferina c	Głowienka	***
Aythya ferina w	Głowienka	***
Aythya fuligula c	Czernica	***
Aythya fuligula w	Czernica	***
Aythya marila c	Ogorzałka	***
Aythya marila w	Ogorzałka	***
Botaurus stellaris r	Bąk	**
Chlidonias niger r	Rybitwa czarna	*
Cygnus olor c	Łabędź niemy	**
Cygnus olor w	Łabędź niemy	**
Cygnus cygnus c	Łabędź krzykliwy	***
Cygnus cygnus w	Łabędź krzykliwy	***
Grus grus c	Żuraw	***
Haliaeetus albicilla c	Bielik	*
Haliaeetus albicilla w	Bielik	*
Luscinia svecica r	Podróżniczek	*
Pluvialis apricaria c	Siewka złota	*
Porzana porzana r	Kropiatka	***
Riparia riparia r	Brzegówka	**
Tringa glareola c	Łęczak	*
Tringa totanus c	Krwawodziób	*
Tringa totanus r	Krwawodziób	*
Upupa epops r	Dudek	*
Vanellus vanellus r	Czajka	**

- * - ryzyko znacząco negatywnego oddziaływania lokalnego (skala obszaru), zwykle możliwego do uniknięcia;
- ** - oddziaływanie znaczące w skali obszarów, trudne do uniknięcia
- *** - oddziaływanie znaczące na skalę kraju;
- **** - krytyczne oddziaływanie na większość lub całość polskich zasobów